

**LAHDEN KAUPUNGIN
PERUSOPETUKSEN
YKSIKKÖKOHTAINEN
OPPILASHUOLTO-
SUUNNITELMA**

vuosille 2019- 2022

KOULUN NIMI TÄHÄN

TIIRISMAAN PERUSKOULU

Sisältö

Johdanto	1
Oppilashuolto	2
Monialainen oppilashuollon yhteistyö	2
1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut	4
2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat	7
3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen	23
4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa	30
5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen	32

Oppilashuollon opetussuunnitelma -työryhmän kokoonpano

Eija Kinnunen, *johtava psykologi*

Jussi Pasanen, *koulukuraattori*

Anne Laine, *päivähoidon psykologi*

Heli Pätiälä, *koulukuraattori*

Aija Marola, *päiväkodin johtaja*

Susanna Iivonen-Pekesen, *koulukuraattori*

Hannele Poutianen, *terveysneuvontapalveluiden päällikkö*

Marja Kauppila, *rehtori*

Maritta Turunen, *rehtori*

Kati Pennanen, *rehtori*

Johanna Saastamoinen, *erityisopetuksen suunnittelija*

Minna Tuominen, *projektipäällikkö*

Kimi Uosukainen, *Lahden nuorisovaltuuston puheenjohtaja*

Heli Pakarinen, *Lahden seudun vanhemmat ry*

Lahden kaupungin esi- ja perusopetuksen oppilashuollon opetussuunnitelma hyväksytty Sivistyslautakunnassa 11.6. 2014. Sivistyslautakunnan päätöksellä 10.5.2016 oppilashuollon opetussuunnitelmaan hyväksytyt muutokset ja opetushallituksen 27.4.2017 annetun ohjekirjeen edellyttämät muutokset lisätty tähän suunnitelmaan 3.8.2017 ja oph:n ja thl:n vuonna 2018 saatuihin oheistuksiin liittyvät lisäykset on tehty 4.6.2018 opiskeluohjauksen ohjausryhmän toimeksiannosta

Johdanto

Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki astui voimaan 1.8.2014. Opetushallitus on uudistanut opetussuunnitelman perusteiden oppilas- ja opiskelijahuoltoon koskevat osuudet esi- ja perusopetuksen osalta ja antanut kunnille määräyksen opetussuunnitelman muuttamisesta siten, että uusi opetussuunnitelma on käytössä 1.8.2014 alkaen.

Tämän suunnitelman pohja on laadittu sivistystoimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyönä. Nuorisovaltuusto ja Lahden seudun vanhemmat ry ovat osallistuneet opetussuunnitelman laadintatyöhön.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisena yhteistyönä.

Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoon koskeva osuus,
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta sekä
- koulu - / esiopetusyksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoon koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Opetussuunnitelman oppilashuoltoon koskevassa osuudessa kuvataan esi- ja perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään

- opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan,
- yksikkökohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset,
- yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman perusrakenne sekä
- osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista (esimerkiksi poissaoloihin, päihteiden käyttöön puuttuminen, sairaalaopetusyhteistyö, tapaturmat).

Kuntakohtainen opetussuunnitelma, johon opetussuunnitelman perusteet on sisällytetty, toimii suoraan pohjana yksikön oppilashuoltosuunnitelmalle. Näin vältetään päällekkäisiltä kirjauksilta ja varmistetaan yksiköiden yhtenäinen toimintakulttuuri.

Perusopetus

Oppilashuolto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä **oppilashuolto**, opiskelijasta käsitettä **oppilas** ja oppilaitoksesta nimitystä **koulu**. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä **opetuksen järjestäjä**¹.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatukseen ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus².

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää³. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilaille on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.⁴ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Opetuksen järjestäjä asettaa **oppilashuollon ohjausryhmän** ja **koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät**. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa **asiantuntijaryhmässä**. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus⁵. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa. Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.⁶ Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut⁷. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla⁸. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräjassa⁹.

1 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

2 YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

3 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

4 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

5 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

6 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

7 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

8 Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

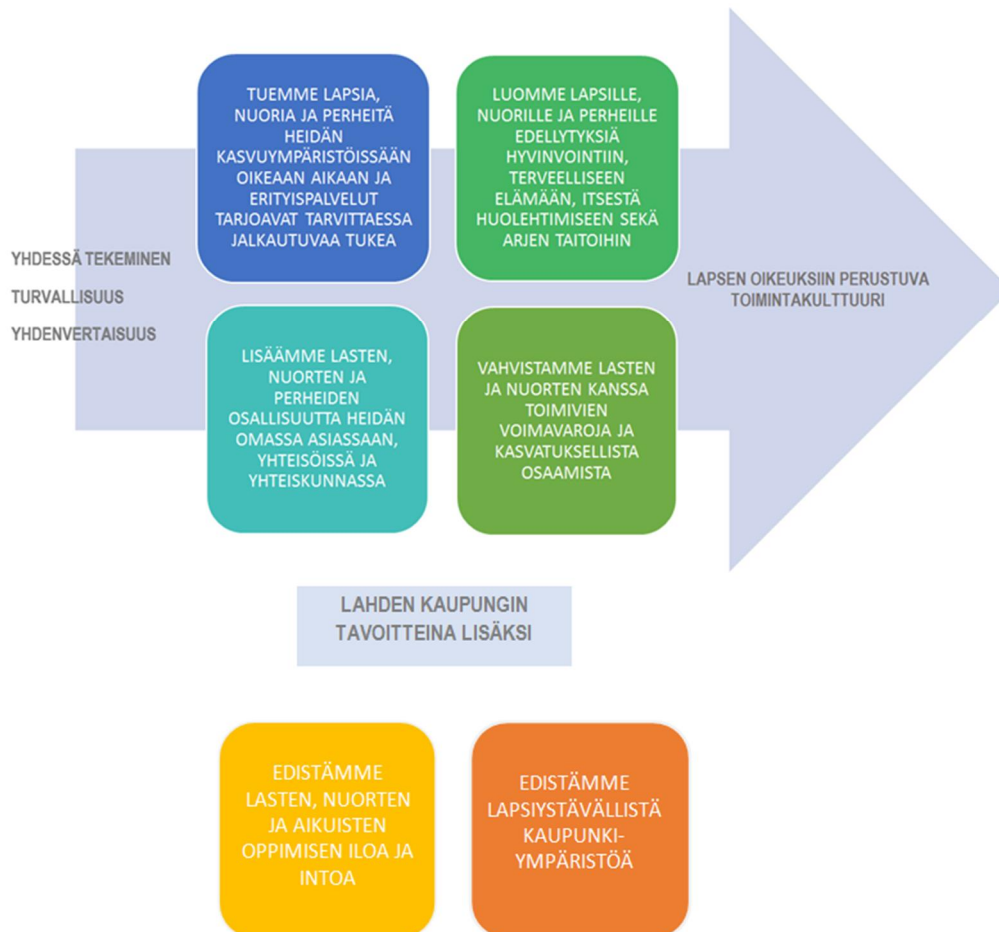
9 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

Kuntatasolla oppilashuoltotyön linjauksista ja työnjaosta huolehtii **oppilashuollon ohjausryhmä**. Ryhmässä on edustettuna lapsiperhepalvelut (sosiaalihuolto ja lastensuojelu), perheneuvola, erikoissairaanhoido, terveysneuvonta, nuorisopalvelut ja koulujen ja esiopetuksen oppilashuollon toimijoita sekä tarvittaessa huoltajien ja oppilaiden edustus. Työryhmän puheenjohtajana toimii opetus- ja kasvatustoimittaja ja valmistelijana opiskelu- ja oppilashuollon palvelupäällikkö.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹⁰

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa¹¹.

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille. Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maakunnallinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja Lahden kaupungin lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet:

¹⁰

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

¹¹

Lastensuojelulaki 12 § 1 mom.

Oppilashuoltosuunnitelman sisältö:

1. *Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut*¹²
2. *Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat*
3. *Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen*
4. *Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajien kanssa*
5. *Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen*

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa, esimerkiksi kouluterveyskyselyn tuloksia. Lisäksi huomioidaan kouluyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto.

Oppilashuollon kokonaistarve

Oppilashuollon kokonaistarvetta arvioidaan kouluterveyskyselyn ja maakunnallisten arviointikyselyiden pohjalta. Maakunnalliset kyselyt toteutetaan parillisina vuosina. Kyselyjen tulokset käsitellään kuntakohtaisessa oppilashuollon kehittämistyöryhmässä.

Tulevien vuosien erityisinä kehittämiskohteina opetussuunnitelmatyössä ja oppilashuoltotyössä ovat Lahdessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisesti:

- Koulupoissaoloihin puuttuminen, kouluviihtyvyyden lisääminen
- Oppilaiden kuulluksi tuleminen ja kouluyhteisön myönteinen vuorovaikutuskulttuuri
- Yhteistyö huoltajien ja oppilaiden kanssa, osallisuutta edistävä toimintakulttuuri
- Päihteiden käyttöön puuttuminen, ennaltaehkäisevä työote
- Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ

¹²

Koulun arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta ja tulevan kauden koulukohtaiset painopisteet oppilashuoltotyössä:

Tiirismaan koulussa on n. 650 oppilasta (esikoulu, ala- ja yläkoulu). Koulussa toimii eri luokka-asteilla yhteistyöluokat, joissa on yleisen tuen oppilaiden lisäksi erityisen ja tehostetun tuen oppilaita ja joiden tuen järjestämisestä vastaa yhdessä aineenopettajan kanssa erityisluokanopettaja ja/tai avustaja. Tiirismaan koululla opiskelevat englanninkieliset luokat (1.-9. Lk.) sekä ruotsinkielisen koulun yläkoululaiset.

Tiirismaan koulu sijaitsee Lahden keskustassa ja kuuluu itäiseen palvelualueeseen.

Tiirismaan koulussa kiinnitetään huomiota Lahden hyvinvointisuunnitelman mukaisiin kehittämiskohteisiin. **Erityisenä painopistealueena huomioidaan oppilaiden kuulluksi tulemista ja koulu yhteisön myönteistä vuorovaikutuskulttuuria. Lisäksi kiinnitämme erityistä huomiota ennaltaehkäisevään päihdetyöhön.**

Käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö ja
- oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, koulu yhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä. Mahdollisuus on järjestettävä myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. Arvion tuen tarpeesta ja kiireellisyydestä tekee asianomainen kuraattori tai psykologi yhteistyössä oppilaan ja/tai huoltajan kanssa.

Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa oppilas on ohjattava saamaan muita opiskelu huollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa.

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään koulu yhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä oppilaiden ja perheiden ja muiden läheisten kanssa sekä tuetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia ja sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Kaikille kouluille on nimetty omat koulukuraattorit ja koulupsykologit. Mitoituksen perustana on lainsäädännöstä seuraava palveluiden tuottamisen vaatimus ja siihen liittyvät määräajat, jotka edellyttävät riittävää henkilöstömitoitusta, kelpoisuuksia ja ammatillista osaamista. Työ on jaettu alueellisesti, ja alueen kuraattorit ja psykologit muodostavat tiimin.

Koulupsykologit

Psykologi osallistuu oppilashuoltotyöhön oman alansa asiantuntijana sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Koulupsykologi voi olla mukana suunnittelemassa koko kouluyhteisön tai luokan hyvinvointia tukevia toimenpiteitä.

Psykologin työn tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia psykologisten arviointi-, konsultaatio- ja neuvontapalvelujen avulla. Psykologin työ sisältää oppilaan oppimisvaikeuksien, erilaisten koulunkäyntivaikeuksien ja psyykkisen tilanteen arviointia sekä tukitoimien suunnittelua ja toteuttamista yhteistyössä oppilaan lähiverkoston ja tarvittavan viranomaisverkoston kanssa. Psykologit ohjaavat tarvittaessa perheitä koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin.

Koulukuraattorit

Koulukuraattori tekee suunnitelmallista ja tavoitteellista sosiaalityötä. Tehtävät koostuvat asiakastyöstä, opetussuunnitelman mukaisesta oppilashuoltotyöstä, verkostotyöstä sekä yhteistyöstä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa.

Koulukuraattori antaa oppilaalle ja hänen lähiyhteisölleen tukea, ohjausta ja asiantuntija-apua, jolla pyritään ehkäisemään ja poistamaan oppilaan kehitykseen liittyviä sosiaalisia vaikeuksia sekä edistämään koulun ja kodin välistä yhteistyötä.

Koulukuraattoripalvelua annetaan koulun sosiaalityön palvelutehtävän perusteella.

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää kouluikäisten lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä koulujen henkilöstön ja vanhempien kanssa.

Kouluterveydenhuollossa työskentelevät kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit. Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Peruskoulun aikana oppilailla on yhdeksän terveystarkastusta. Koulun alkaessa ensimmäisellä luokalla, murrosikää lähestyttäessä viidennellä luokalla ja peruskoulun loppuvaiheessa kahdeksannella luokalla oppilaille tehdään laaja terveystarkastus, johon kuuluu terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastus sekä vanhempien tapaaminen. Terveystarkastuksissa pyritään havaitsemaan tukea tarvitsevat lapset ja nuoret. Perheiden kanssa tehdään yhteistyötä tarvittavan tuen järjestämiseksi.

Muut oppilaan koulunkäynnin tukemiseen osallistuvat tahot koulussa

Koulussa voi työskennellä määräaikaisesti erilaisia hanketyöntekijöitä tai esim. nuorisotyöntekijöiden työstä osa voi tapahtua koulun tiloissa. Kaikissa yläkouluissa toimii koulunuorisotyöntekijä, joka osallistuu myös oppilashuoltotyöhön ja toimii oppilashuoltoryhmän jäsenenä. Oppilashuoltotyössä varmistetaan, että työn- ja vastuunjako eri toimijoiden kesken on selkeä. Hanketyö suunnitellaan aina koulun henkilöstön kanssa siten, että se tukee koulun muuta hyvinvointia edistävää toimintaa.

Koulun kuvaus käytettävissä olevista oppilashuollon palveluista ja siitä, miten ne kohdennetaan yksittäisiin oppilaisiin, koulu yhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan: (esim. kuraattori 2pvä/vko, psykologi 1-2krt/vko, terveydenhoitaja n/vko...?)

Oppilashuoltohenkilöstö on tavoitettavissa arkipäivisin puhelimitse ja Wilman kautta. Sovitusti kokoontuvat monialaiset asiantuntijaryhmät. Oppilashuoltohenkilökunnalla on sovittu kiinteä viikoittainen konsultaatioaika.

- koulukuraattori koululla kolmena päivänä viikossa
- koulupsykologin resurssi koululle on noin kaksi päivää viikossa
- kouluterveydenhoitaja koululla joka päivä
- koululääkäri kerran viikossa
- kaksi oppilaanohjaajaa ja laaja-alaista erityisopettajaa, kolme erityisluokanopettajaa
- koulunuorisotyöntekijä koululla päivittäin
- oppilashuoltoryhmä kokoontuu kerran viikossa, lisäksi yhteisölliset luokkahuoltamot jokaiselle luokalle joka vuosi.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat ¹³

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.¹⁴ Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä¹⁵. Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön¹⁶. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä¹⁷. Opetuksen järjestäjä laatii **suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä** osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.¹⁸

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Koulu yhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen.

¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

¹⁵ Perusopetuslaki 47a § 1 mom. (1267/2013)

¹⁶ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

¹⁷ Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)

¹⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

Kouluympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa¹⁹. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Oppilashuollon tehtävänä on kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Yhteisöllinen oppilashuolto on ensisijaisesti koulu yhteisön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin pyrkivää ennaltaehkäisevää yhteistoimintaa kaikkien toimijoiden (oppilaat, vanhemmat, henkilökunta, alueen yhteistyötahot jne.) kanssa.

Yhteisöllisyyttä tuetaan **edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta koulu yhteisön hyvinvoinnin kehittämässä**. Oppilashuoltoryhmässä käsitellään **kouluterveyskyselyn tulokset, kriisisuunnitelmat ja koko koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävät toimintamallit**.

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja **kaikkien luokkien tilanne käsitellään oppilashuoltoryhmissä vuosittain. Laajojen terveystarkastusten luokkakohtaiset yhteenvedot käsitellään oppilashuoltoryhmässä**, Oppilaiden kokemukset omasta hyvinvoinnistaan ja luokan tilanteesta kartoitetaan esimerkiksi Mitä kuuluu-kyselyn avulla. Oppilaskunnan edustajat voivat käydä kertomassa luokkansa tilanteen tai esittelemässä luokkakyselyiden tuloksia oppilashuoltoryhmässä. Kyselyistä nousevien havaintojen perusteella voidaan luokkaan kohdentaa hyvinvointia ja turvallisuutta tukevia yhteisöllisiä toimintamalleja. Oppilashuoltohenkilöstö voi myös vieraila luokassa joko seuraamassa tuntia tai keskustelemassa oppilaiden kanssa kyselyn tuloksista. Yhteisöllistä oppilashuoltoa suunnitellaan ja toteutetaan koulutasolla yhteisten, keskustelua ohjaavien työvälineiden ja arviointikyselyiden avulla.

Oppilashuoltoryhmä voi olla suunnittelemassa erilaisia teemapäiviä, koulukohtaisia kyselyjä ja erilaisia koulun toimintakulttuurin kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä ja ohjelmia (esimerkiksi VERSO, KiVa- koulu, Askeleittain, Aggression portaat). Yhteisöllisessä oppilashuollossa suunnitellaan terveiden elintapojen mielenterveystaitojen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistämistä.

Oppilashuoltoryhmän tehtävänä on myös edistää **koulussa vertaistukimuotojen, esimerkiksi vertaissovittelun, tuki- ja kummioppilastoiminnan toteutumista**. Oppilashuoltoryhmän jäsenet voivat kuulla tukioppilaita tai oppilaskunnan hallituksen jäseniä tai olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa vanhempainiltoja ja kouluun tutustumispäiviä.

Jokaisessa koulussa toimii KiVa –tiimi. Lisäksi koulussa voi toimia muita koulu yhteisön hyvinvointia edistäviä tiimejä ja työryhmiä. Oppilashuoltoryhmän jäsenet voivat toimia jäsenenä koulun kehittämistiimeissä tai olla mukana koulun kehittämispäivissä oman alansa asiantuntijoina. Oppilashuoltoryhmän tehtävänä on koordinoita koko yhteisöllisen hyvinvointityön kokonaisuutta koulussa.

Lisätietoa ja työvälineitä yhteisöllisestä oppilashuollosta löytyy osoitteesta peda.net/lahti/oppilashuolto/oto/otyo

Kuvaus oman koulun yhteisöllisen oppilashuoltotyön toimintatavoista ja malleista (suunnittelu, luokkien käsittely, kiva-toiminta, poissaolojen seuranta, yhteistyö tukioppilaiden ja oppilaskunnan hallituksen kanssa, yhteistyö vanhempainyhdistyksen kanssa, turvakansion päivittäminen, yhteistyö aamu- ja iltapäivätoiminnan ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa, konsultaation ja neuvottelujen käytännöt koulussa, arviointi):

¹⁹

Terveystieteiden tutkimuskeskus (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

Yhteisöllinen oppilashuoltotyöryhmä tapaa eri luokka-asteiden luokanohjaajat/luokanopettajat syksyllä.

Kaikki oppilaat vastaavat Mitä kuuluu? -kyselyyn. Luokanohjaajat/luokanopettajat nostavat kyselyiden pohjalta esille luokan vahvuudet ja kehittämiskohteet. Oppilashuoltotyöryhmä tapaa oppilaat ja luokanohjaajan/luokanopettajan luokkahuoltamoissa ja aktivoi luokan oppilaat pohtimaan luokan tilannetta. Opettajat informoivat koteja luokkien tilanteista. Yhteisöllinen oppilashuoltotyöryhmä suunnittelee koulu yhteisön hyvinvointia tukevien luokkatuntien teemat ja organisoinnin.

Yhteisöllinen oppilashuoltotyöryhmä tekee jatkuvasti yhteistyötä opettajien kanssa. Toimintaperiaatteista keskustellaan yhdessä henkilökunnan kanssa lukuvuosittain yhteisessä tilaisuudessa.

Yhteisöllinen oppilashuoltotyöryhmä tekee yhteistyötä koulunuorisotyöntekijän kautta nuorisopalveluiden kanssa. Ryhmäytyspäivät toteutetaan seitsemännen luokan oppilaille ja eri luokka-asteille suunnitellaan tarvittaessa omia teematunteja. Alakoulussa luokanopettajat käyttävät vaihtelevia menetelmiä luokan hyvinvoinnin ja ryhmätoiminnan parantamiseksi.

Vanhemmilla on mahdollisuus osallistua Kodin ja Koulun päivänä yhteisöllisen oppilashuoltotyön arviontiin ja ideointiin. Kahdeksannen luokan oppilaille ja vanhemmille suunnatuissa vanhempainilloissa oppilashuoltotyöryhmän jäsenet toimivat vetäjinä luokanohjaajien työpareina. Eri luokkatasojen vanhempainillat ja tapahtumat pyrkivät edistämään yhteistyötä kodin ja koulun välillä.

Yhteisöllinen oppilashuoltotyöryhmä tapaa tukioppilaat ja oppilaskunnan hallituksen edustajat lukuvuosittain. Tapaamisessa pohditaan koulu yhteisön hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä oppilaiden näkökulmasta.

Vanhempien ja oppilaiden edustajat ovat mukana yhteisön toimintaa ja hyvinvointia arvioitaessa (CAF-arviointi).

Koulussa toimii erillinen KiVa-tiimi.

Luokanohjaajat seuraavat säännöllisesti luokkansa oppilaiden poissaoloja ja reagoivat niihin Lahden kaupungin poissaoloihin puuttumisen mallin mukaan.

Turvakansioiden päivittäminen on koulun johtoryhmän vastuulla.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa koulussa joko rehtori tai apulaisrehtori. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita ja esimerkiksi vanhempainyhdistyksen jäsenet voivat osallistua oppilashuoltoryhmän toimintaan. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilashuoltoryhmä on monialainen ja siihen voi kuulua rehtorin/apulaisrehtorin lisäksi kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi, laaja-alainen erityisopettaja ja 7-9 -luokilla oppilaanohjaaja ja koulunuorisotyöntekijä. Kun luokkaa käsitellään oppilashuoltoryhmässä yhteisöllisesti, mukana on luokanvalvoja/luokan opettaja ja oppilaiden edustus. Oppilashuoltoryhmä laatii työnsä tueksi vuosisuunnitelman, joka on osa koulun työsuunnitelmaa ja jonka avulla varmistetaan, että kaikki yhteisöllisen oppilashuollon tehtävät tulevat vuoden mittaan käsitellyiksi. Suunnitelmassa on hyvä jättää tilaa myös akuuttien hyvinvoinnin riskien käsittelyyn oppilashuoltoryhmässä.

Oppilaskohtaisia asioita käsitellessä kootaan ko. asian käsittelyyn oma moniammatillinen asiantuntijaryhmä.

Koulun kuvaus oppilashuoltoryhmän toimintatavoista ja käytännöistä:

Yhteisöllisestä oppilashuoltotyöstä Tiirismaan yläkoulussa vastaa rehtori/apulaisrehtori. Ryhmän jäseniä ovat koulupsykologi, koulukuraattori, terveydenhoitaja, koulunuorisotyöntekijä, aineenopettaja, oppilaanohjaajat, erityisluokanopettajat ja laaja-alaiset erityisopettajat. Alakoulun yhteisöllisestä oppilashuoltotyöstä vastaa apulaisjohtaja. Yhteisöllinen oppilashuoltotyöryhmä kokoontuu viikoittain 1-2 tuntia. Yhteistyötä tehdään oppilaskunnan hallituksen ja vanhempainyhdistyksen kanssa.

Tarvittaessa kokoontuu monialainen asiantuntijaryhmä käsittelemään yksittäisen oppilaan asioita.

Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä suunnittelee ja arvioi toimintaansa lukukausittain.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä

Jokaisella Lahden kaupungin palvelualueella toimii aluetiimi. Laajennettuun aluetiimiin kuuluu oppilashuollon palveluiden edustajia ja hyvinvointikuntayhtymän edustajia. Alueellisiin hyvinvointiseminaareihin kutsutaan vuosittain kaikki alueen oppilashuoltoryhmät, järjestöt, seurakunta ja hyvinvointiyhtymän yhteistyökumppanit.

Kuntatasolla yhteistyötä koordinoi oppilashuollon ohjausryhmä, jossa kaikki lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät tahot ovat edustettuina. Työryhmä tekee yhteistyötä myös nuorisovaltuuston, vanhempainyhdistyksen ja järjestöjen kanssa.

Koulun kuvaus yhteistyökäytännöistä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (esim. nuorisopalvelut, kolmas sektori, seurakunnat):

Tiirismaan koululla työskentelee täysipäiväisesti Nuorisopalveluiden koulunuorisotyöntekijä. Iso osa koulunuorisotyöntekijän työnkuvasta on koulun toimintakulttuuriin, yhteisöllisyyteen, viihtyvyyteen ja oppilaiden osallisuuteen liittyvää toimintaa. Tämä pitää sisällään esimerkiksi ryhmätyökset kaikille 7. –luokille ja tarvittaessa muiden luokkien kanssa työskentelyä teemoittain sekä teemalliset ja toiminnalliset vanhempainillat. Työparina voi olla esimerkiksi luokanohjaaja, kuraattori tai muu oppilashuoltoryhmän jäsen.

Tämän lisäksi koululla käy lähinuorisotalojen ja Nuorisopalveluiden muut työntekijät, esim. nuorisotiedotus, toteuttamassa erilaisia kasvatuksellisia teematunteja tai tapahtumia.

Järjestöjen ja hankkeiden luentoja tai tuntikonaisuuksia järjestetään koululla oppilaille tarpeen mukaan.

Muita yhteistyötahoja ovat esimerkiksi alakoulut, toisen asteen oppilaitokset ja aikuisten perusopetus nivelvaiheissa, Itäisen alueen hyvinvointiryhmä, Esi- ja perusopetuksen oppilashuollon ohjausryhmä, lastensuojelu, lapsiperhepalvelut, perheneuvola, seurakunta, nuorisopsykiatria SIHTI, nuorten tukipalvelut DOMINO, Ankkuri-tiimi, etsivä nuorisotyö, lastenneuvola, erilaiset projektit, terveydenhuolto ja erikoissairaanhoido sekä pelastuslaitos.

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään koulu yhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

Nivelvaiheista on laadittu prosessikuvaukset. Nivelvaiheissa huolehditaan sekä opetuksen että oppilashuollon järjestämiseksi tarvittavien tietojen siirtämisestä. Tietoja siirretään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot voidaan kuitenkin siirtää joka tapauksessa. Jos oppilas siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, tähän tarvitaan kuitenkin oppilaan, tai mikäli hänellä ei ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, huoltajan suostumus.

Koulun kuvaus:

- oppilaanohjaajat käyvät tukioppilaiden kanssa tapaamassa tulevia 7. luokkalaisia joulukuussa
- 6. luokkalaiset tulevat tutustumaan iltapäiväksi yläkoulussa opiskeluun ja kouluun sekä sen henkilöstöön maalis- ja huhtikuun vaihteessa
- tulevat 7. luokkien luokanohjaajat, rehtori, oppilaanohjaajat ja erityisopettajat tapaavat 6. luokkien luokanopettajia
- toukokuussa järjestetään tulevien 7. luokkalaisen vanhempainilta
- toisen asteen opintoihin siirtyvien erityisen ja tehostetun tuen oppilaiden opetuksen järjestämisen kannalta olennaiset tiedot siirretään tarvittaessa huoltajien ja oppilaan luvalla
- tarvittaessa kootaan monialainen asiantuntijaryhmä nivelvaiheessa
- oppilaanohjaajat vastaavat peruskoulun päättäneiden jälkiohjauksesta aina elokuuhun saakka, jonka jälkeen vastuu siirtyy erityisnuorisotyölle

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Koulu yhteisön ja -ympäristön on suojattava terveyttä. Hyvät työ- ja opiskeluolosuhteet luovat edellytykset koko opiskelu yhteisön hyvinvoinnille, työ- ja opiskelukyvyyn säilyttämiselle sekä tulokselliselle oppimiselle. Oppilaan terveyden edistämiseksi on koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittavien muiden asiantuntijoiden kanssa. Työolot tutkitaan joka kolmas vuosi työsuojeluviranomaisten aloitteesta. Tarkastuksesta laaditaan raportti ja samoin todetuista puutteista ja niiden korjaamisesta laaditaan suunnitelma. Arvioinnissa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain.

Koulu yhteisön ja -ympäristön tulee olla terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettisesti viihtyisä. Fyysiset työolot, kuten sisäilman laatu, koulutyön ergonomia, tapaturmavaarat, kalusteiden, sosiaalilojen, säilytystilojen ja koulun siivouksen asianmukainen taso huomioidaan tarkastuksessa. Tarkastuksessa tulee käydä läpi oppilashuollon suunnitelma.

Koulun kuvaus:

Laki velvoittaa, että eri viranomaisten tulee tehdä yhteistyötä koulu ympäristön terveellisyys ja turvallisuuden takaamiseksi sekä säännöllisen seurannan toteuttamiseksi. Tämä THL:n tavoite ei ole Lahdessa koko laajuudessaan toistaiseksi toteutunut, mutta tähän on jatkossa Lahdessa vahva pyrkimys.

Kouluterveydenhoito kutsuu oppilaat ja huoltajat vastaanotolle ennalta sovittujen vuosiluokkien aikana. Tällä hetkellä työterveys tekee säännölliset tarkastukset viiden vuoden välein henkilöstölle. Terveystarkastus tekee omat seurantatarkastuksensa kolmen vuoden välein työpaikoilla. Työsuojelun tarkastuksia tehdään koko ajan tarpeen mukaisesti. Kiinteistön omistajan kanssa yhteydenpitoa on lähes joka viikko, kun jotain muutoksia tarvitaan tilojen toimivuudessa tai turvallisuudessa on jotain korjattavaa. Yhteistyö eri viranomaisten kanssa on toimivaa, mutta tällä hetkellä ei ole olemassa yhteissuunnittelupalavereita, joissa kaikki

viranomaistahot olisivat samaan aikaan saman pöydän ääressä. Ainoastaan mahdollisten sisäilmaongelmia koskevien kokousten yhteydessä ovat edellä mainitut viranomaistahot saatu koottua yhteiseen palaveriin. Tällaisia sisäilmakokouksia Tiirismaalla ei ole ollut kuluneen syyslukukauden aikana, sillä koulutilojen ja Lotilan ruokalan sisäilmaongelmia on saatu korjattua kesän 2018 aikana.

Koululla tehdään vuosittain monia toimenpiteitä, joilla pyritään turvaamaan ja ennaltaehkäisemään syntyviä ongelmatilanteita. Tällaisia toimenpiteitä ovat mm.: turvallisuuteen liittyvät työpaikkatarkastukset, palotarkastukset, poistumisharjoitukset, uusien opettajien turvakävely, turvakansion päivittäminen, oppilaiden vuosittaiset terveystarkastukset, tarvittaessa työskentelyergonomian tarkastukset oppilaille sekä henkilökunnalle, työhyvinvointiasiamiehen tukitoiminta ja vuosittaisten remonttien yhteissuunnittelu ja jälkitarkastukset.

Yhteistyö terveystiedon ja terveystiedon opetuksen välillä

Kouluterveydenhuollon työntekijät osallistuvat koulu yhteisössä oppilaan terveyden edistämiseen ja terveystiedon vahvistamiseen yhteistyössä opetushenkilöstön ja oppilashuollon asiantuntijoiden kanssa. Terveystieto-oppiaineen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa. Kouluterveydenhoitaja voi osallistua opettajan tukena terveystiedon opetukseen.

Kouluterveydenhuollon terveystarkastukset ovat osa koulun terveystiedon opetusta. Kouluterveydenhuollossa toteutetaan lapsen kehitystason mukaisesti terveystiedon opetusta ja – ohjausta. Yksilö- ja ryhmäneuvonnassa painotetaan kansanterveyden kannalta keskeisiä aiheita, ja tekijöitä, joita esimerkiksi kouluterveyskysely nostaa esiin.

Näitä ovat: mielenterveys, seksuaalisuus, tartuntataudit, väkivalta ja koulukiusaaminen, tapaturmien ehkäisy ja turvallisuus, ravitsemus, painon hallinta, tupakoinnin, päihteiden ja huumaavien aineiden käytön ehkäisy ja lopettaminen, uni ja lepo, hygienia, suun terveys, liikunnallinen elämäntapa sekä tietokonepelit, tv-viihde ja viihde-elektronikka. Yksilö- ja ryhmäneuvontaa toteutetaan suunnitelmallisesti ja koululaisen kehitykselliset tarpeet huomioiden kohdennettuna koululaisille ja heidän huoltajilleen.

Koulun kuvaus:

- konsultaatio tarvittaessa terveydenhoitajalta
- erilaiset oppitunnit tarvittaessa
- vuosittaiset terveystarkastukset
- Kouluterveyskyselyt
- yhteistyö terveydenhuollon opiskelijoiden kanssa
- erilaiset projektit
- vanhempainillat
- opetusmateriaalin lainaaminen tarvittaessa terveydenhoitajalta esim. ehkäisyvälineet

Järjestyssäännöt

Koulu päivittää vuosittain järjestyssäännöt ja ne liitetään koulun työsuunnitelmaan ja Lahden kaupungin internet -sivustolle. Järjestyssäännöt vahvistetaan lukuvuosisuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Koulupoissaoloihin puuttumisen yhteistyömalli

Poissaoloihin puuttumisen mallin tarkoituksena on päästä puuttumaan mahdollisimman varhain poissaolojen taustalla oleviin ongelmiin yhdessä oppilaiden, huoltajien ja tarvittaessa viranomaisverkostojen kanssa. Pitkittyneet poissaolot voivat hankaloittaa opinnoissa etenemistä, vaikuttaa oppilaan kaverisuhteisiin ja pahimmillaan lisätä syrjäytymisen riskiä.

Oppilaan tehtävänä on huolehtia koulunkäynnistä työjärjestyksen mukaisesti ja huoltajan tulee ilmoittaa heti aamulla alakoulussa omalle opettajalle ja yläkoulussa luokanvalvojalle Wilma-viestillä, tekstiviestillä tai puhelimitse, jos oppilas on poissa koulusta.

Opettaja/luokanvalvoja seuraa Wilman välityksellä poissaoloja päivittäin. Jos oppilas on luvatta poissa yhdenkin päivän tai jos selvitettyjä poissaoloja kertyy huolestuttavan paljon (esim. yhteensä viikon tuntimäärää vastaava määrä), opettaja keskustelee oppilaan kanssa, on yhteydessä kotiin ja selvittelee tilannetta. Tarvittaessa sovitaan oppilaan ja huoltajan kanssa koulun tukitoimista (opetusjärjestelyihin liittyvä tai oppilashuollollinen tuki).

Mikäli poissaolot jatkuvat edelleen (30 - 60 tuntia), opettaja pyytää konsultaatiota oppilashuoltoryhmän jäseniltä. Tarvittaessa kootaan monialainen asiantuntijaryhmä ja sovitaan lisäselvityksistä (esim. koululääkärin vastaanotto), joiden tavoitteena on löytää poissaolojen taustalla olevat tekijät: onko kyse esimerkiksi motivaation puutteesta, kaveriongelmistä, jännittämisestä, terveydellisistä syistä, kiusaamisesta, mielialuongelmasta tai lastensuojelun tuen tarpeesta.

Lisäselvitysten jälkeen pidetään neuvottelu, johon voidaan kutsua oppilaan ja huoltajien lisäksi myös koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja (esim. lastensuojelu, nuorisopsykiatria, perheneuvola) tarpeen mukaan. Oppilashuoltosuunnitelmaan kirjataan kouluun palaamissuunnitelma ja sovitaan esim. kuka koulussa toimii oppilaan tukihenkilönä ja kuinka poissaolojakson aikana kertyneet rästitehtävät hoidetaan. Lisäksi sovitaan siitä, miten toimitaan, jos poissaoloja vielä tulee. Tukitoimia lisätään tarpeen mukaan.

Poissaolojen määrää seurataan koko koulun tasolla säännöllisesti, vähintään neljä kertaa vuodessa.

Koulun kuvaus poissaolojen seuraamisesta, aikataulut, vastuut, koulun omat painotukset:

Tiirismaan koulussa noudatetaan Lahden kaupungin poissaolojen seurannan mallia. Luokanopettaja tai luokanohjaaja seuraa poissaoloja päivittäin. Jokainen luokan- ja aineenopettaja on vastuussa poissaolojen merkitsemisestä.

- Jokainen poissaolo on selvitettävä, ja poissaoloja on seurattava.
- Luokanohjaajat toimittavat Wilma-tulosteet rehtorille neljännesvuosittain oppilaista, joilla on yli 30 tuntia poissaoloja. Tulosteeseen kirjataan, miten poissaolojen syytä on selvitetty ja mitä oppilashuollon toimenpiteitä kyseisen oppilaan kohdalla on tehty.
- Silloin kun oppilaalla on paljon poissaoloja ja monialainen asiantuntijaryhmä kokoontuu, seurantalavereja pidetään säännöllisesti n. 1kk välein.
- Lisäksi runsaiden poissaolojen kohdalla mietitään tukitoimina mm. tilapäisiä opetuksen erityisjärjestelyjä sekä vuosiluokkiin sitomatonta opetusta, sekä kootaan matalalla kynnyksellä verkostopalaveri.

- Jos oppilaalle järjestetään vahvoja tukitoimia runsaista poissaoloista johtuen, tulee oppilas siirtää tehostettuun tukeen.
- Luokanohjaaja/luokanopettaja vastaa prosessin etenemisestä.
- Huoltajille tiedotetaan vuosittain Wilman kautta kaupungin poissaoloprosessista. Lisäksi luokkatunneilla käsitellään joka vuosi poissaoloteemaa oppilaiden kanssa.

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Tapaturmien ehkäisy kuuluu osaksi kokonaisvaltaista turvallisuuden edistämistä koulussa.

Turvallisuussuunnittelun tulee pohjautua aina koulukohtaisten uhkatekijöiden selvittämiseen, jota edistetään jatkuvalla koulu- ja koulumatkatapaturmien seurannalla sekä kolmen vuoden välein tehtävällä opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden tarkastuksella.

Opetushenkilöstön vastuulla on toteuttaa opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta tapaturmista ja turvallisuudesta. Lisäksi johdon tulee huolehtia, että koulussa on riittävästi ensiapukoulutettuja, jotta toiminta hätätilanteessa on mahdollisimman tehokasta ja loukkaantunut henkilö saadaan mahdollisimman nopeasti hoitoon.

Suunnitelmallinen koulutapaturmien seuranta tuottaa tietoa suoraan kouluissa tehtävän ennaltaehkäisyyden tueksi. Opettajien ja muun koulun henkilökunnan ensiaputaitoja ja näiden valmiuksien ylläpitämistä edistetään säännöllisellä koulutuksella.

Koulutapaturmilla tarkoitetaan oppilaalle koulumatkalla (=matka kotoa kouluun ja koulusta suoraan kotiin), koulussa muualla koulutuntien aikana koulutyötä suorittaessa tai koulun järjestämissä opettajan valvomisissa tilaisuuksissa sattunutta tapaturmaa. Kouluilla järjestetään myös eri järjestöjen toimintaa, joissa sattuneet tapaturmat eivät ole koulutapaturmia.

Tarkemmat ohjeet Wilmassa ja turvakansiossa.

Koulun kuvaus (tarvittaessa):

- koulun lääkekaappien täyttäminen ja yhteisten ensiapuvälineiden ajan tasalla pitäminen on koulun vastuulla.
- terveydenhoitaja hoitaa koulussa tai koulumatkalla sattuneet tapaturmat paikalla ollessaan, tarvittaessa ohjaa jatkohoitoon
- tapaturman silminnäkijän (koulun henkilökuntaan kuuluva) vastuulla on tehdä paperinen tapaturmailmoitus, joka annetaan oppilaan mukaan, kopio toimitetaan kansliaan
- jokaisessa parakissa tulee olla selkeästi merkittynä ensiapukaapit ja niiden sisällön tulee olla ajan tasalla
- henkilökunnan joukossa tulee olla lain vaatima määrä ensiaputaitoisia

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Koulun tavoitteena on ohjata oppilaita terveellisen elämäntavan piiriin. Tupakoinnin, alkoholin ja päihteiden käyttöön liittyviä terveydellisiä ja muita haittatekijöitä käydään läpi oppilaan kouluajana ikäkauden huomioon ottaen usean eri oppiaineen puitteissa ja erityisesti terveystiedon oppimäärässä. Koulu voi myös pyytää ulkopuolisia asiantuntijoita puhumaan oppilaille tupakan- ja päihteidenkäytön haitoista.

Kouluterveydenhuollossa päihteiden kartoittaminen kuuluu osana nuorten terveystarkastuksiin ja terveystapaamisiin. Yläkoululaisten päihteiden käytön kartoituksessa käytetään nuorten päihdemittari ADSUME:a. Kartoitus tehdään kaikille kahdeksaluokkalaisille systemaattisesti osana laajaa terveystarkastusta. Päihdemittarin tarkoitus on auttaa nuorta itseään ja kouluterveydenhuollon henkilöstöä tunnistamaan ja arvioimaan nuoren päihteiden käyttöä ja saamaan systemaattista tietoa varhaisen puuttumisen perusteeksi. Päihdemittarin tulosten perusteella mahdollistetaan varhainen puuttuminen ja hoidon tarpeen arviointi ja suunnittelu. Nuorisopalvelut järjestävät vuosittain kuudesluokkalaisille Päihdeputki-tapahtuman.

Alkoholin, tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käyttöön puuttuminen

Jos koulun henkilökunnan jäsen toteaa oppilaan olevan päihtynyt, hän ilmoittaa asian rehtorille ja huoltajille. Oppilaan tilannetta seurataan ja mikäli päihtymystila on voimakas, soitetaan 112.

Päihteidenkäyttötapauksissa tehdään aina lastensuojeluilmoitus ja arvioidaan oppilashuollon palveluiden tarve. Tupakkatuotteiden käytöstä ollaan aina yhteydessä oppilaan huoltajiin. Päihteiden tai tupakkatuotteiden käyttö otetaan aina heti puheeksi oppilaan itsensä kanssa.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja päihteiden käyttöön puuttuminen ja ennaltaehkäisy: koulun kuvaus toiminnasta

Päihteidenkäytön ennaltaehkäisyn työtavat:

Päihteiden käyttöön liittyviä riskejä opiskellaan eri oppiaineiden yhteydessä.

Kuudesluokkalaiset osallistuvat vuosittain nuorisopalveluiden Päihdeputki-tapahtumaan. Päihdeputken yhteydessä järjestetään vanhempainilta.

Päihteistä keskustellaan tarpeen mukaan oppilaan kanssa, kun hän tapaa oppilashuollon ammattilaisia, esim. kuraattoria, terveydenhoitajaa tai psykologia. Myös koulunuorisotyöntekijä keskustelee aiheesta nuorten kanssa.

Toimintatapa silloin, jos oppilas tuo kouluun tupakkatuotteita tai käyttää niitä koulupäivän aikana:

- Oppilasta pyydetään luovuttamaan havaitut tupakkatuotteet opettajalle. Jos oppilas ei suostu luovuttamaan tuotteita yhteistyössä, asia viedään rehtorille. Kuultuaan oppilasta ja opettajaa rehtori päättää, onko tarpeen tarkastaa oppilaan tavarat perusopetuslain 36 e §:n määrittämällä tavalla.
- Oppilaille pidetään kasvatuskeskustelu, joka kirjataan Wilman kasvatuskeskustelulomakkeelle.
- Tupakkatuotteiden hallussapidosta/käytöstä ja kasvatuskeskustelusta ilmoitetaan huoltajalle. Oppilaalta haltuun otetut tupakkatuotteet luovutetaan vain huoltajalle.

Toimintatapa silloin, jos oppilas tuo kouluun tai käyttää alkoholia tai huumaavia aineita koulupäivän aikana tai kun oppilaan epäillään olevan päihtynyt:

- Oppilas tuodaan kouluterveydenhoitajan luokse. Huoltajille ilmoitetaan tapahtuneesta ja heitä pyydetään tulemaan heti koululle.
- Tapahtuneesta ilmoitetaan myös rehtorille.
- Terveystenhoitaja tekee oppilaalle laboratoriolähetteen päihdeseulaan, johon huoltaja vie oppilaan.
- Jos oppilas kieltäytyy menemästä testiin, todetaan testin olevan positiivinen.
- Jos oppilaan päihtymystila on voimakas, soitetaan hätänumeroon 112 ja valvotaan oppilasta, kunnes hoitohenkilökunta saapuu.
- Jos vanhempiin ei saada yhteyttä tai he eivät pääse paikalle, otetaan yhteys lastensuojelun päivystykseen.
- Oppilaan koulupäivä keskeytetään ja keskeytys kirjataan asianmukaisesti Wilmaan. Keskeytyksen jälkeen oppilas voi lähteä pois koululta vain huoltajan tai sosiaalipäivystyksen edustajan kanssa. Oppilasta ei jätetä ilman valvontaa.
- Keskeytyksen jälkeen huolehditaan, että oppilas saa tarvitsemansa oppilashuoltopalvelut ja muun riittävän tuen, kun palaa kouluun. Tällöin tapahtuneesta keskustellaan oppilaan kanssa ja kartoitetaan tuen tarve tapahtuman jälkeen.
- Oppilaan ja huoltajan kuulemisen jälkeen oppilaalle annetaan kirjallinen varoitus tai määrätään muu kurinpitotoimi.
- Jos oppilaalta löytyy hallustaan laissa kiellettyjä huumausaineita, asiasta ilmoitetaan poliisille.
- **Tapahtuneesta tehdään aina lastensuojeluilmoitus.**

Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Ohjeistukset löytyvät Lahden kaupungin verkkosivuilta www.lahti.fi.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä²⁰

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan osana oppilashuoltosuunnitelmaa yksikkökohtainen suunnitelma. Lahdessa on linjattu kuntatasolla niin, että kaikki koulut ovat mukana KiVa- koulu-toiminnassa ja voivat lisäksi toteuttaa muita koulukohtaisia kiusaamisen vastaisia ohjelmia. Suunnitelmassa otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa.

Koulun suunnitelmassa tulee kuvata kaikki kolme osa-aluetta: häirintä, väkivalta ja kiusaaminen.

²⁰

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

Väkivaltaan ja seksuaaliseen häirintää puuttumisessa on oleellista toisia kunnioittamaan ohjaava kasvatus, turvallisena aikuisena oleminen nuorelle ja seksuaalista häirintää tai väkivaltaa epäiltäessä suora puheeksiotto ja oikea-aikainen auttaminen.

Seksuaalisen häirinnän ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa noudatetaan valtakunnallista ohjeistusta http://oph.fi/download/189829_Opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemiseksi_ja_siihen_puuttumiseksi_ko.pdf

Lähisuhdeväkivallan osalta päivitettyt maakunnalliset ohjeet löytyvät Verson sivuilta

http://phturvallisuusverkosto.pbworks.com/w/file/fetch/121554384/Toimintaohje%20lapsen%20kaltoinkohtelun%20ep%C3%A4ilyss%C3%A4_wiki_paiv091117_.pdf

Ilmoitustaululle sijoitettava huoneentaulu löytyy päivitettyä osoitteesta

http://phturvallisuusverkosto.pbworks.com/w/file/fetch/121555401/Yhteystiedot%20dialla_9.11.2017_wiki.pdf

Muita seksuaaliseen häirintään ja väkivaltaan liittyviä ohjeistuksi:

FGM puheeksiotto (www.thl.fi/lastensuojelun-kasikirja)

Lapsi rikoksen uhrina-esite: (<https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/lapsirikoksenuhrina.html>)

Turvataitoja lapsille / Turvataitoja nuorille (www.thl.fi)

Ihmisoikeuskasvatus Suomessa (www.ihmisoikeuskeskus.fi)

Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma (SM 15/2016)

Rakentavaa vuorovaikutusta - demokraattisen osallisuuden vahvistaminen, vihapuheen ja väkivaltaisen radikalismen ennaltaehkäisy http://www.oph.fi/julkaisut/2017/rakentavaa_vuorovaikutusta

https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lomakkeet/lomakkeet_vakivallan_puheeksi_ottamiseen

Kiusaaminen ehkäisy sekä työrauhan edistäminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä toisella asteella: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-562-4>

- koulun käytössä olevat kiusaamisen vastaiset ohjelmat ja näiden vastuuhenkilöt

Koulun kuvaus toiminnasta

Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen,

- yläkouluun vuosittain valittava KiVa-tiimi hoitaa KiVa-selvittelyt
- alakoulussa KiVa-selvittelyn hoitaa apulaisjohtaja yhdessä luokanopettajan kanssa
- tukioppilastoiminnan ohjaajina lukuvuosittain valittu opettaja ja koulunuorisotyöntekijä
- yläkoulussa Resto-sovitteluja järjestää restoratiiviseen sovittelumenetelmään perehtynyt henkilöstö
- luokanopettajien ja -ohjaajien järjestämät kasvatust keskustelut
- alakoulun vanhempainkerhot tarvittaessa luokanopettajan ohjaamina
- koululla järjestettävät teemapäivät
- yhteistyö Ankkuri -tiimin kanssa

Koulun kuvaus toiminnasta

- kaikkien sitoutuminen kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan vastaiseen toimintakulttuuriin (hyvät käytöstavat, toisten kunnioittaminen, erilaisuuden hyväksyminen)
- koulun henkilökunta toimii esimerkkinä kunnioittavasta suhtautumisesta toisia kohtaan
- KiVa-toiminta ja Resto-sovittelu (KiVa-tiimi päättää, jatkuuko asian käsittely KiVa-tiimissä, luokanohjaajan hoitamana vai hyödynnetäänkö Resto-sovittelua)
- Luokkahuoltamot
- luokkatunnit, joissa käsitellään kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan liittyviä teemoja hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan esim. KiVa-materiaaleja, tasa-arvovaltuutetun Ei meidän koulussa -aineistoa ja Opetushallituksen Opasta seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja puuttumiseksi
- vanhempainillat (erityisesti 8. lk yhteisöllinen vanhempainilta, joka toteutetaan yhdessä oppilashuoltoryhmän ja nuorisopalveluiden kanssa ja jossa voidaan käsitellä kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan liittyviä teemoja yhdessä vanhempien ja oppilaiden kanssa)
- Ankkuri-tiimin tuki (esim. konsultatiivinen)
- kasvatust keskustelut
- rehtori hoitaa väkivaltatapaukset ja omaisuusrikkomiseen liittyvät tapaukset tarvittaessa virkavallan kanssa

- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla,

Koulun kuvaus toiminnasta

Yhteisötaso:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaisen toimintakulttuurin ylläpitäminen koulun arjessa: ilmapiiri, kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puuttuminen
- oppilaiden osallisuuden lisääminen (koulunuorisotyö, tukioppilastoiminta, oppilaskuntatoiminta)
- vanhempien osallistuminen (vanhempainillat, vanhempainyhdistystoiminta)
- koulun henkilökunnan sitouttaminen toimintaan esim. KiVa-tiimin alustukset yhteisissä kokouksissa ja erilaiset koulutukset.

Ryhmätaso:

- kyselyt, oppitunnit, ryhmäyttämiset Nuorisopalveluiden toimesta (7. lk), luokkahuoltamot kaikilla luokka-asteilla

Yksilötaso:

- kiusaamis-, häirintä- ja ristiriitatilanteita selvitetään KiVa-tiimissä tai Resto-sovittelulla. Rehtori selvittää väkivalta- ja omaisuusrikkomistapaukset.

- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta

Koulun kuvaus toiminnasta

- Kiusaamisen tultua ilmi asia selvitetään KiVa- tai Resto-prosessien toimintaperiaatteiden mukaisesti. Huoltajia informoidaan selvittelyistä asianmukaisessa vaiheessa.
- Seuranta järjestetään tapauskohtaisesti 1-4 viikon sisällä. Mikäli kiusaaminen jatkuu, rehtori tapaa kiusaajan. Tarvittaessa kutsutaan myös huoltajat koululle. Jos kiusaaminen edelleen jatkuu, koulussa toimitaan perusopetuslain määräämien kurinpitosäännösten mukaisesti (jälki-istunto, kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen).
- Vakavimmissa kiusaamistapauksissa (esim. voimakkaampi fyysinen väkivalta) otetaan yhteyttä aina huoltajiin sekä konsultoidaan poliisia.
- Hoitoonohjauksen tarve kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätapauksissa arvioidaan tapauskohtaisesti (oppilashuollolliset toimet, terveydenhuollon palvelut).

- yhteistyö huoltajien kanssa

Koulun kuvaus toiminnasta

- Kiusaamistapauksissa huoltajia informoidaan selvittelyistä KiVa- tai Resto-prosessien periaatteiden mukaisesti. Tarvittaessa kutsutaan myös huoltajat koululle.
- Vakavimmissa kiusaamistapauksissa otetaan aina yhteyttä huoltajiin ja toistuvissa ja/tai jos kyseessä on lievää voimakkaampi fyysinen väkivalta, konsultoidaan poliisia ja lastensuojelua ja toimitaan heidän ohjeidensa mukaisesti.
- Huoltajien näkemyksiä kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan vastaisesta työstä kuullaan vanhempainilloissa sekä yhteistyössä vanhempainyhdistysten kanssa.

- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa

Koulun kuvaus toiminnasta

- Vakavissa tapauksissa (esim. lievää voimakkaampi fyysinen väkivalta, seksuaalinen häirintä) tehdään yhteistyötä poliisin ja Ankkuri-tiimin kanssa.
- Tarvittaessa tehdään yhteistyötä myös sosiaalitoimen ja terveydenhuollon kanssa.

- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Koulun kuvaus toiminnasta

- Koulussa tehtävästä kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaisesta työstä tiedotetaan huoltajille vanhempainilloissa.
- Henkilöstön ja oppilaiden kanssa käydään läpi KiVa-kyselyn ja kouluterveyskyselyn tuloksia ja koulun kiusaamisen, väkivallan, ja häirinnän vastaista suunnitelmaa käsitellään henkilöstön ja oppilaiden kanssa.

- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

Koulun kuvaus toiminnasta

- Suunnitelman toteutumista arvioidaan, seurataan ja kehitetään henkilökunnan kanssa mm. erilaisista lähteistä kerätyn informaation (esim. oppilaille tehdyt KiVa- ja Mitä kuuluu –kyselyt, kouluterveyskyselyt, oppilaskeskustelut) perusteella.
- KiVa-tiimi arvioi KiVa-toimintaa käymällä läpi selvitetty tai käsitteillä olevat tapaukset rehtorin kanssa lukukausittain ja pyrkii hyödyntämään kokemuksiaan tulevan vuoden toimintaa suunnitellessaan.
- Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa edellä mainittujen arviointi- ja seurantatoimien perusteella.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma päivitetään yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma²¹.

Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa,
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa,
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille,
- toimintavalmiuksien harjoittelu sekä
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

Lahdessa on luotu turvakansio-malli, jonka liitteenä olevassa kriisisuunnitelmassa edellä mainitut asiat on kuvattu. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain ja käydään oppilaiden ja henkilöstön kanssa läpi lukukauden alussa. Kyseinen kansio on henkilöstön saatavilla sähköisesti ja yhtä paperiversiota säilytetään sovitussa paikassa koululla.

Jokaisessa tilassa on paperisena poistumis-/suojautumisohje ja pikaohje A4-kokoisena. Pelastusharjoitus järjestetään vuosittain kouluissa.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen ²²

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.²³ Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen²⁴. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti²⁵. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

²¹ Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

²² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

²³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

²⁴ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.²⁶ Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta²⁷.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus, jossa käytetään Lahden kaupungin internet-sivustolta löytyvää lomaketta. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet.

Yksilökohtaisen oppilashuollon prosessikuvaus ja neuvotteluopas löytyvät kaupungin verkkosivustolta.

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Kouluterveydenhuollon laajat terveystarkastukset tehdään 1., 5. ja 8. luokilla. Vanhemmat kutsutaan aina mukaan tarkastuksiin ja tarkoitus on arvioida koko perheen hyvinvointia. Tarkastusta varten oppilas täyttää terveystarkastuslomakkeen ja vanhemmat terveystarkastuksen esitietolomakkeen. Perheen, koulun ja kouluterveydenhuollon yhteistyötä vahvistetaan yhteisellä arvioinnilla oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan kaikki edellä mainitut kyselyt ja niissä esille tulevat asiat käydään läpi oppilaan ja vanhempien kanssa. Oppilaan ja vanhemman suostumuksella annetaan oppilaan hyvinvoinnista kirjallinen palaute opettajalle tarkastuksen jälkeen.

Koulun kuvaus toiminnasta

Laajoihin terveystarkastuksiin kutsutaan oppilaan lisäksi molemmat huoltajat. Ennen tarkastukseen tuloa oppilas ja huoltajat täyttävät lomakkeet, joissa kartoitetaan oppilaan selviytymistä koulussa sekä hyvinvointia ja terveydentilaa. Oppilaan ja huoltajan luvalla pyydetään myös luokanohjaajan näkemys lomakkeeseen koulussa selviytymisestä.

Laajoista terveystarkastuksista tehdään luokkakohtaiset yhteenvedot, jotka esitellään oppilashuoltoryhmälle ja luokanvalvojalle.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Vanhempien tehtävä on kertoa koulussa lapsen opettajalle ja avustajalle lapsen sairauksista ja niiden hoidosta. Lapsen sairaus saattaa vaatia erityistoimenpiteitä, mutta erityisjärjestelyt on aina sovittava koulussa lapsi- ja perhekohtaisesti yhteisymmärryksessä kodin ja koulun kanssa.

Kun lapsella on vakava tai pitkäaikainen sairaus, on koulussa sovittava hoitoneuvottelu, johon osallistuvat vanhempien sekä opettajan ja avustajan lisäksi erikoissairaanhoidosta sairaanhoitaja. Hoitoneuvottelussa tarkastellaan ja selvitetään lapsen selviytymistä koulussa ja hänen mahdollisesti vaatimiaan erityisjärjestelyjä sekä kirjataan hoitoneuvottelun tulos erilliseen sopimukseen. Kouluneuvotteluihin pyydetään paikalle kouluterveydenhoitaja ja tarvittaessa myös koululääkäri.

Kun lapsi aloittaa koulunkäynnin, järjestetään hoitoneuvottelu jo keväällä, jotta tarpeelliset erityisjärjestelyt ehditään suunnitella. Hoitoneuvottelu sovitaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun lapsella on todettu

²⁶

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

²⁷

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

vakava tai pitkäaikainen sairaus, joka vaikuttaa lapsen vointiin koulussa. Hoitoneuvottelua voi ehdottaa myös koulun henkilöstö kun lapsen voinnissa ja jaksamisessa tapahtuu havaittavia muutoksia.

Jokaisen aikuisen on velvollisuus auttaa parhaan kykynsä mukaan, jos lapselle koulussa tulee hätätilanne kuten epilepsia-kohtaus, insuliinishokki tai vakava allerginen reaktio. Terveydenhuollon ammattilaisen tietämystä tai taitoa ei silloin edellytetä.

Tarkemmat ohjeet löytyvät Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän verkkosivuilta.

Erityisruokavaliot

Kouluruokailussa on otettu syksystä 2011 käyttöön uudet ohjeet ja lomakkeet erityisruokavalioiden ilmoittamisesta. Todistus erityisruokavaliosta -lomake on päivitetty vastaamaan valtakunnallista allergiaohjelmaa, joka korostaa terveyden tukemista. Pysyvistä erityisruokavaliosta, kuten keliakiaruokavaliosta ja diabeetikon ruokavaliosta sekä vaikeista ruoka-allergioista, täytetään todistus erityisruokavaliosta ruokailua varten. Lomake toimitetaan terveydenhoitajan kautta Päijät-Hämeen ateriapalveluihin.

Kansallisen Allergiaohjelman mukaisesti lieviä oireita (ohimenevä suun kutina tai kirvely tai ihon punoitus) aiheuttavia ruoka-aineita ei tule enää hoitaa välttämällä vaan altistamalla ja vähitellen siedättämällä. Näin ollen lievistä allergioista aiheuttavista ruoka-aineista ei enää laadita välttötodistusta.

Uskonnollisista ja eettisistä ruokarajoituksista vanhemmat ilmoittavat erillisellä lomakkeella suoraan Päijät-Hämeen Ateriapalveluille.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Laadinnasta vastaa luokanopettaja/luokanvalvoja. Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Päätetty ajankohta tehostetun tuen aloittamisesta, jatkamisesta tai päättymisestä kirjataan oppilaan oppilashallinto-ohjelmaan.

Tehostetun tuen pedagogiset tavoitteet ja toimet suunnitellaan oppimissuunnitelmaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien kanssa. Mikäli tehostetun tuen antamisesta huolimatta oppilaan kehitys ei etene toivotulla tavalla, aloitetaan pedagogisen selvityksen valmistelu erityisen tuen päätöstä varten.

Oppilasta opettavat opettajat valmistelevat pedagogisen selvityksen. Laadinnasta vasta luokanopettaja/luokanvalvoja. Pedagogiset arviot ja selvitykset käsitellään monialaisessa yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöitä konsultoiden. Oppilashuoltohenkilö arvioi, tarvitaanko pedagogisten tukitoimien lisäksi myös oppilashuollollista tukea tai selvitystä, esim. psykologisia tai lääketieteellisiä tutkimuksia, sosiaalista selvitystä tai koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin ohjaamista. Erityisen tuen pedagogiset tavoitteet ja toimet suunnitellaan HOJKSiin yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien kanssa.

Yhteistyö joustavan perusopetuksen yhteydessä

Lahden perusopetuksessa joustavaan perusopetukseen hakeminen valmistellaan moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa oppilaan omalla koululla. Oppilaalle ja huoltajalle kerrotaan, mitä joustavalla perusopetuksella tarkoitetaan ja miten toiminta on Lahdessa järjestetty. Oppilas ja huoltaja laativat hakemuksen. Hakemukseen liitetään oppilaan pedagoginen arvio/-selvitys riippuen oppilaan tuen asteesta. Hakemuksen perusteella toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä haastattelu. Hakuprosessia ohjaa kuntaan laadittu erillinen ohjeistus joustavan perusopetuksen JOPO-luokalle hakemisen prosessista.

JOPO-luokalla opiskelevalla oppilaalla on saatavissa koulun oppilashuoltopalvelut.

Yhteistyötä oppilaan, huoltajan, JOPO-opettajan ja mahdollisten muiden tarvittavien oppilashuoltohenkilöiden kesken toteutetaan oppilaalle laadittuun oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjattujen toimien mukaisesti. Huoltajan tuki nuorelle on onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Opettaja toimii tiiviissä yhteistyössä muiden oppilaan koulunkäyntiä tukevien yhteistyötahojen kanssa.

Yhteistyö sairaalaopetuksen yhteydessä

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa tai esiopetuksen järjestämispaikassa, johon oppilas on otettu. Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua.

Oppilaalla on omassa koulussaan käytössä kaikki koulun tukitoimet kolmiportaisen tuen mukaisesti. Mikäli oppilaan kohdalla opetus järjestetään oman koulun sijasta sairaalaopetuksessa, toteutetaan siirtyminen oppilaan, huoltajan tai muun laillisen edustajan, opetuksen järjestäjän, sairaalaopetusyksikön ja erikoissairaanhoidon moniammatillisessa yhteistyössä.

Sairaalaopetus on erikoissairaanhoidon yhteydessä annettavaa perusopetusta avo- ja osasto-oppilaille. Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö ja konsultaatio.

Sairaalaopetuksessa tuetaan oppilaan koulupolkua. Nivelvaiheyhteistyö oppilaan oman koulun kanssa korostuu tulo- ja paluuvaiheessa. Oppilaan tukitoimien ja opetuksen järjestämiseksi järjestetään sairaalaopetuksen koordinoimana sekä tulo- että paluuvaiheessa verkostopalaveri, johon kootaan tarvittava oppilashuollollinen asiantuntijaryhmä. Oppilaan tulee voida palata siihen opetukseen, johon oppilas osallistui ennen siirtymistä sairaalaopetukseen.

Nivelvaiheyhteistyössä noudatetaan maakunnallisesti sovittuja yhtenäisiä periaatteita oppilaan siirtyessä omasta lähikoulusta sairaalaopetukseen, sairaalaopetuksessa oloaikana ja oppilaan palatessa takaisin lähikouluun.

Oppilashuollon tuki kurinpitorangeistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitorangeistus tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto²⁸. Tässä sovelletaan yksilöllisen oppilashuollon menettelyjä, eli opettaja huolehtii tiedonkulusta kodin ja koulun välillä sekä tarvittavin osin kokoaa moniammatillisen oppilashuoltoryhmän oppilaan tuen saannin varmistamiseksi. Koululla on oma, yhtenäinen ja sovittu käytäntö siitä, miten tilanteissa toimitaan.

Määräaikaisesta erottamisesta päättää Lahdessa sivistyslautakunta. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulaissa: Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna lapsen tekemäksi ilmoitetun rangaistavan teon esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä sekä käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimessa vastaavassa toimielimessä, jolle sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.

Kuvaus koulun käytännöistä:

- Tarvittaessa luokanopettaja tai luokanvalvoja kokoaa monialaisen asiantuntijaryhmän.
- Oppilaalla on halutessaan oikeus saada keskustelutukea oppilashuollon henkilöstöltä.
- Opetuksen järjestäminen suunnitellaan yhteistyössä koulun opettajien kesken.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu²⁹. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan.

Ryhmän koollekutsuja voi konsultoida tarvittaessa rehtoria ja/tai tarvittavia oppilashuollon palveluiden edustajia ennen asiantuntijaryhmän kokoamista mm. ryhmän kokoonpanosta. Ennen monialaisen asiantuntijaryhmän jäseneksi nimeämistä tulee koollekutsujan sopia oppilaan ja huoltajan kanssa asiantuntijaryhmän kokoonpanosta. Ryhmän kokoonpanosta ja työskentelyn aloittamisesta voidaan sopia suullisesti, mutta ensimmäisessä kokoontumisessa pyydetään suostumus kirjallisesti. Pääsääntöisesti huoltaja ja/tai oppilas osallistuvat asiantuntijaryhmän työskentelyyn.

Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö tiedottaa sovitusti opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat ja sovitut järjestelyt tarvittaville henkilöille, esimerkiksi rehtorille.

Koulun kuvaus asiantuntijaryhmän kokoamisesta ja kokoontumisesta:

Tiirismaan koululla noudatetaan Lahden kaupungin neuvotteluoppaan suosituksia. Opas käydään läpi koulun henkilökunnan kanssa vuosittain.

Luokanopettaja tai luokanvalvoja keskustelee huolen herättyä oppilaan kanssa ja tarvittaessa ottaa yhteyttä kotiin. Tarvittaessa konsultoidaan oppilashuoltoryhmän jäseniä ja kysytään neuvoa esimerkiksi monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpanosta. Yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa luokanopettaja tai luokanvalvoja kokoaa monialaisen asiantuntijaryhmän.

Palavereissa on hyvä muistaa kaupungin neuvotteluoppaan mukaiset käytännöt oppilaan ja huoltajan kohtaamisessa (kaikkien osapuolten tasapuolinen kuuleminen, myönteistenkin asioiden esiin tuominen). Palaverin lopuksi kootaan yhteen se, mitä sovittiin ja sovitaan tarvittaessa seurantakokoontumisesta.

Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilashuoltokertomukseen kirjataan lain edellyttämät asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- asian aihe ja vireille panija,
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma sekä
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Rekisteriseloste on nähtävissä Lahden kaupungin verkkosivuilla. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kuvaus koulun käytännöistä:

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumisen alussa pyydetään huoltajan ja oppilaan allekirjoitukset suostumuslomakkeeseen, johon merkitään paikallaolijat. Suostumuslomakkeeseen merkitään vastuuhenkilö (esimerkiksi luokanopettaja tai luokanvalvoja). Kokoontumisesta täytetään myös oppilashuoltokertomus. Kirjallinen suostumus oppilashuoltokertomus toimitetaan oppilashuollosta vastaavalle rehtorille. Oppilashuoltokertomuksia säilytetään koulun kassakaapissa.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisopalvelut, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi

Keskeistä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutettavassa yhteistyössä on varmistaa oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Oppilaalla, huoltajilla ja jokaisella oppilasta tukevalla taholla on selkeä kuva siitä, miten ja kenen kanssa oppilaan asioita edistetään. Toimivan yhteistyön lähtökohtana on oppilaan, perheen ja toimijoiden keskinäinen arvostus. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista.

Koulun ulkopuoliset palvelut ja yhteistyökumppanit on kuvattu Lahden lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Yksilökohtaisessa oppilashuoltotyössä toteutettavaa yhteistyötä oppilaan, huoltajan, koulun sekä koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa ohjaavat oppilashuoltotyön prosessikuvaukset sekä toimijoiden laatimat ohjeistukset yhteistyön käytänteisiin. Yksittäistä oppilasta koskevassa oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia koulun ulkopuolisia tahoja tai oppilaan läheisiä. Tällaisia koulun ulkopuolisia tahoja voivat olla mm. erikoissairaanhoido ja lastensuojelu. Lahdessa kirjallinen suostumus pyydetään oppilashuollollisessa työssä olevia asiakirjoja ja lomakkeita käyttäen. Työnjako kirjallisen suostumuksen pyytämiseen sovitaan yksittäisen oppilaan asian käsittelyyn koottavan asiantuntijaryhmän kesken.

Oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisen kannalta on tärkeää jakaa tietoa huoltajien ja niiden toimijoiden kanssa, jotka tukevat oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Mikäli oppilasta tuetaan koulun ulkopuolisten toimijoiden taholta (esim. lastensuojelu, erikoissairaanhoido), yhteistyön ja tiedon jakamisessa on hyvä hyödyntää mm. verkostotapaamisia kokonaistilanteen kartoittamiseksi. Tarkoituksena on koota oppilaan tukemisen kannalta keskeiset toimijat yhteen. Näin voidaan välttää mm. päällekkäisiä tukitoimia ja suunnitella oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisimmat toimet hänen tukemisekseen. Keskeistä on sopia yhdessä työnjaosta jatkotoimenpiteiden suhteen sekä seuraava tapaaminen seurannan varmistamiseksi. Verkostotapaamisten koollekutsumisen työnjaosta sovitaan koulun oppilaan asioissa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän kesken.

Koulussa voi työskennellä määräaikaaisesti erilaisia hanketyöntekijöitä tai esim. nuorisotyöntekijöiden työstä osa voi tapahtua koulun tiloissa. Yksilökohtaisessa oppilashuoltotyössä varmistetaan, että työn- ja vastuunjako eri toimijoiden kesken on selkeä. Työ suunnitellaan aina koulun henkilöstön kanssa siten, että se tukee hyvinvointia edistävää toimintaa.

Poliisin kanssa yhteistyö näkyy erityisesti koulupoliisitoiminnassa. Jokaiselle koululle on nimetty koulupoliisi, joka tekee koulutus- ja valistustyötä kouluissa. Koulupoliisijärjestelmän tarkoituksena on lisätä koulujen ja poliisin välistä yhteistyötä. Valvonta- ja järjestystehtävien lisäksi nimikkopoliisi voi esimerkiksi opettaa liikenne- ja laillisuusasioita sekä olla mukana oppilashuollon työryhmässä ja vanhempainilloissa. Koulu tekee yhteistyötä poliisin kanssa tarpeen mukaisesti myös tilanteissa, joissa oppilaan turvallisuus on vaarantunut. Yhteistyötä ohjaavat koulun toimintaohjeet äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Kuvaus koulun oppilashuollollisesta yhteistyöstä ulkopuolisten toimijoiden kanssa:

Yksittäisen oppilaan tueksi koottavaan asiantuntijaryhmään voi oppilaan ja huoltajan suostumuksella osallistua myös koulun ulkopuolisia tahoja, kuten lastensuojelun tai erikoissairaanhoidon toimijoita.

Tarpeen vaatiessa koulussa konsultoidaan poliisia ja tehdään yhteistyötä Ankkuri-tiimin ja lähipoliisin kanssa.

Ankkuri-tiimi: <https://www.poliisi.fi/hame/ankkuri>

Lähipoliisit Hämeessä: <https://www.poliisi.fi/hame/lahipoliisi>

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa ³⁰

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiksi. Suunnitelmassa kuvataan:

Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

Yhteisöllistä oppilashuoltotyötä suunnitellaan yhteistyössä oppilaiden kanssa. Oppilashuoltosuunnitelman laatimiseen osallistuvat myös oppilaskunnan edustajat. Luokkien käsittelyssä voidaan tehdä oppilaille kyselyitä ja kutsua oppilaita mukaan oppilashuoltoryhmään.

Vanhemmilta kerätään tietoa ja mielipiteitä luokkien ja kouluyhteisön toiminnasta vanhempainilloissa, arviointikeskusteluissa ja kyselyiden avulla. Koulun oppilashuoltosuunnitelma tehdään yhteistyössä koulun vanhempien, esim. vanhempainyhdistyksen edustajien kanssa.

Yksilökohtaisen oppilashuoltotyön suunnittelu tapahtuu aina yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa. Oppilas, huoltaja, opettaja tai oppilashuollon palveluiden edustaja sopivat yhdessä, ketkä osallistuvat monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen, joka toteutetaan mahdollisimman pienellä kokoonpanolla. Oppilas on mukana kokouksessa, ellei sitä katsota oppilaan kehitykselle haitalliseksi tai ellei se ole käytännön syistä mahdotonta järjestää.

Kuvaus koulun toimintatavoista oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi:

Tiirismaan koululla kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapoihin ja opiskelumenetelmiin yhteistyössä opettajien kanssa. Tarve tämän huomioimiselle on noussut oppilailta, huoltajilta sekä opettajilta.

Yhteisöllisyyttä ja osallisuutta toteutetaan tekemällä yhteistyötä oppilaista muodostuvien aktiiviryhmien kanssa, näitä ovat esimerkiksi tukioppilaat, oppilaskunnan hallitus, koulun tehotiimi.

Aktiiviryhmien kanssa toteutetaan iltapäiväkahvilat, diskoja ja tapahtumia, kehitysehdotuksia ja kannanottoja sekä välituntiviihtyvyyttä lisäävää toimintaa.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja³¹. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

³⁰

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 3-kohta

³¹

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

Koulu tiedottaa monipuolisesti oppilashuollon käytännöistä ja oppilashuoltopalveluihin hakeutumisen periaatteista. Tiedotuskanavat ovat ensisijaisesti sähköiset välineet (Wilma, Lahden kaupungin verkkosivut) sekä kirjalliset ilmoitukset ja tiedotteet mm. terveydenhoitajan tiloissa ja koulun ilmoitustaululla. Vanhempainiloissa tiedotetaan vanhempia oppilashuollon palveluista ja prosesseista. Luokanopettajat huolehtivat luokkakohtaisesta tiedottamisesta.

Oppilashuoltoryhmä tekee yhteistyötä koulun oppilaskunnan edustajien kanssa luokkakohtaisesti sekä oppilaskunnan hallituksen kanssa koko koulun tasolla. Koulun vanhempainyhdistys voi osallistua yhteisöllisen oppilashuoltotyön suunnitteluun.

Koulukohtainen prosessikuvaus siitä, miten oppilashuollon yhteistyö huoltajien ja oppilaiden kanssa järjestetään. Miten luodaan toimivat käytännöt siihen, että saadaan kerättyä oppilaiden mielipiteitä, ajatuksia ja ratkaisuehdotuksia kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuinka tiedotetaan koulun yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon toimintatavoista kaikille – erityisesti uusille kouluyhteisön jäsenille?

Oppilaiden ja oppilashuollon yhteistyö:

- Luokkatapaamiset vuosittain kaikkien luokkien kanssa
- Tiiviit yhteistyöjaksot ja interventiot niiden ryhmien kanssa, joissa on laajempaa yhteisöllisen oppilashuollon tarvetta
- Luokkatunnit, joilla käsitellään hyvinvoinnin teemoja
- Koulunuorisotyön toimintamuodot
- Vuosittaiset oppilaskeskustelut
- Vuosittaiset tapaamiset ja säännöllinen yhteistyö tukioppilaiden ja oppilaskunnan kanssa

Huoltajien ja oppilashuollon yhteistyö:

- avoin vuorovaikutus, tiivis yhteistyö ja tiedottaminen koulun ja huoltajien välillä
- tavoitteena oppilaiden osallistaminen vanhempainyhdistyksen toimintaan
- tavoitteena vanhempainyhdistyksen, EHYT ry:n ja oppilashuoltoryhmän yhteistyö päihteiden vastaisessa työssä
- Mitä kuuluu? -kyselyn tuloksista tiedottaminen
- tavoitteena oppilaiden ja huoltajien yhteinen ryhmäyttävä luokkakohtainen tapaaminen 7. luokan alussa
- oppilaskeskustelut vuosittain
- Kodin ja Koulun päivä vuosittain
- 8. luokkien oppilaiden ja vanhempien yhteiset toiminnalliset illat
- eri luokkatasojen vanhempainillat ja tapahtumat
- vanhempainyhdistyksen edustus mukana CAF-arvioinnissa

Koulun henkilökunnan tiedottaminen oppilashuoltotyöstä

- Opettajien tietopaketti
- Ys-ajat
- Konsultaatioajat
- Henkilökohtainen opastus tarpeiden mukaan

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen ³²

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista³³.

Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi³⁴. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta³⁵.

Kuntakohtainen oppilashuollon ohjausryhmä ohjaa, seuraa ja arvioi koulukohtaista oppilashuoltotyötä ja laatii lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kuvauksen oppilashuollosta. Oppilashuoltoa arvioidaan maakunnallisten arviointikyselyiden ja kouluterveyskyselyiden avulla. Lisäksi seurataan koulupsykologien ja koulukuraattoreiden tilastoja, erityisesti määräaikojen toteutumista.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä laatii arviointisuunnitelman, jossa kuvataan seurattavat toimenpiteet ja toimintatavat, joiden toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain kevätlukukauden päättyessä. Lisäksi oppilashuoltoa arvioidaan koulukohtaisesti caf-kyselyissä joka toinen vuosi, oppilaille tehtävien kouluterveyskyselyiden, Kiva-kyselyiden ja luokkakyselyiden avulla.

Kuntatasolla esi- ja perusopetuksen ja toisen asteen opiskeluhoollon ohjausryhmät kokoontuvat yhdessä 1-2 kertaa lukuvuodessa käsittelemään koulujen itsearviointien, kouluterveyskyselyiden, TEA-viisaritulosten ja maakunnallisten arviointien tuloksia. Kuntakohtaisesti seurataan myös pitkittyneitä poissaoloja ja kiusaamisen vastaisen työn edistymistä.

Kuvaus koulun käytännöistä:

Oppilashuoltoryhmä tekee syksyisin oppilashuollon vuosikellon, mihin kirjataan ylös esim. Luokkahuoltamoiden ajankohdat sekä vanhempainillat sekä yhteistyötapaamiset oppilaskunnan hallituksen ja vanhempainyhdistyksen kanssa.

Keväisin arvioidaan oppilashuoltotyön toteutuminen. Lisäksi käydään läpi erilaisten kyselyiden tuloksia (kouluterveyskysely ja caf –arviointi). Kyselyiden tuloksia huomioidaan oppilashuoltotyön suunnittelussa.

³² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

³³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

³⁴ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

³⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom.